

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОПІТНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА

ЄВРОПА
БЕЗ БАР'ЄРІВ
громадська організація

ПОДОРОЖУЙ ВІДПОВІДАЛЬНО:

ПРАВА І ОБМЕЖЕННЯ ГОСТЕЙ ЄС

Цей порадник був підготовлений у рамках проекту «Просування реформ в регіони» за сприяння Європейського Союзу (<http://ec.europa.eu/euroreaid>). Зміст порадника є виключною відповідальністю ГО «Європа без бар'єрів» і жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу.

Відповідальна мобільність: права та обмеження безвізового режиму

Словничок:

Іноземець – будь-яка особа, крім громадян держав – членів Європейського Союзу

Шенгенська інформаційна система – (англ. *Schengen Information System, SIS*) – закрита база даних в рамках Шенгенської угоди, до якої внесені фізичні особи і предмети, які перебувають в розшуку, особи, небажані на території однієї з держав-учасників або зниклі безвісти, а також інформація про підроблені і загублені документи. Система пов'язана з безпекою кордонів.

Кодекс Співтовариства про перетин людьми кордонів ЄС (Шенгенський кодекс про кордони) – консолідований кодекс правил перевірки на кордонах, окремо – на внутрішніх і окремо – на зовнішніх. Кодекс вважається першим інструментом регулювання питань свободи, безпеки та правосуддя, в якому зібрані воєдино правила з питань перетину фізичними особами державних кордонів.

Депортація (лат. *Deportatio* – вигнання, висилка) – судове видворення. Примусове вислання особи або цілої категорії осіб до іншої держави чи в іншу місцевість, у разі коли іноземним громадянином (або групою осіб) грубо порушені законодавчі акти держави. В основному депортація здійснюється на підставі рішення суду (в кожній державі ця процедура має відмінності й іноді суттєві). В даний час термін депортація є синонімом адміністративного видворення і означає вид адміністративного покарання, що застосовується виключно щодо іноземних громадян або осіб без громадянства та полягає в їх контрольованому добровільному виїзді або примусовому видворенні за межі країни перебування.

Фіктивні (підроблені) документи – це документи, що містять у собі неправдиві дані або реквізити, які не відповідають дійсності.

Прикордонний контроль – перевірка на кордонах, яка незалежно від будь-яких інших мотивів, має своєю єдиною підставою намір перетнути кордон

Відповідальність осіб, що зловживають безвізовим режимом

Реалізація прав і свобод, в тому числі права на безвізовий в'їзд до країн ЄС, пов'язана з обмеженнями, перш за все, зумовленими потребою захистити інтереси інших людей чи суспільства в цілому. Тому громадяни України, що отримують право на короткострокові поїздки в рамках безвізового режиму, автоматично набувають відповідних зобов'язань, яких потрібно дотримуватись.

Переваги безвізового режиму та його обмеження сформульовані у самому визначенні безвізового режиму з ЄС, що означає право на короткострокове перебування громадянина на території Шенгену та країн ЄС. **Термін перебування не може перевищувати 90 днів у впродовж 180 днів (тобто не більше 3 місяців перебування протягом кожних 6 місяців), а загалом не більше 180 днів перебування протягом 1 календарного року.**

Важливо знати як скористатись безвізовим режимом правильно та не порушувати встановлених правил, через які з'являється відповідальність.

При цьому відповідальність за порушення правил може бути не лише особиста, але і загалом для держави, громадяни якої отримали право безвізового в'їзду на територію ЄС.

Розпочнемо з **особистої відповідальності**. Найбільш типовим випадком є порушення безвізового режиму без депортації. Уявімо, що людина перебувала на території однієї з країн ЄС довше визначеного правилами терміну в 90/180 днів, скажімо, помилившись під час розрахунку завершення терміну перебування або діючи свідомо. В такому разі на кордоні під час перетину в паспорт особи буде поставлено штамп про те, що факт порушення відбувся.

У разі, якщо затримка виникла не з вашої вини (відкладений рейс літака, проблеми зі здоров'ям) збережіть будь-які вагомні докази, які б підтверджували причину вашого подовженого перебування. Затримка більше, ніж на місяць понад визначений термін може призвести до **недопущення особи в країну наступного разу**.

Що відбуватиметься, якщо особу виявили на території країни ЄС з порушеним терміном перебування? Як правило, відповідними

службами дається можливість залишити країну самостійно впродовж 1–2 тижнів, а під час перетину кордону особа заноситься у відповідні списки, наслідком чого може бути відмова у в'їзді.

Якщо особа порушила термін перебування та була виявлена і затримана на території ЄС відповідними службами (у залежності від обставин затримання), може бути застосована **депортація без можливості відвідування країн ЄС на 10 років**. Звісно, таку заборону можна спробувати зняти, подавши апеляцію до органів влади ЄС, але сама процедура зняття депортації та заборони в'їзду може бути тривалою і зайняти від кількох місяців і до 1 року.

Депортація також може виникнути у разі вчинення таких правопорушень та злочинів: підробка документів, участь в організованій злочинності, рабо- і наркоторгівля, перевезення нелегальних мігрантів. В такому випадку, особі загрожує позбавлення волі або депортація з ЄС та відбування покарання вдома (країні походження).

Також варто знати, що ризики непропуску до країни також існують у випадку, якщо особа під час попередньої поїздки здійснила адміністративне правопорушення, не заплативши штраф, наприклад, за проїзд без квитка або не заплатила за готель чи інші надані послуги тощо.

Нарешті варто знати і ще про одне застереження: **найбільшої небезпеки бути недопущеними на територію ЄС зазнають ті громадяни, які вдаються до надання відверто неправдивої інформації про себе або мету поїздки, а також ті, хто покладається на послуги сумнівних фірм, що готують підроблені документи**. У такому разі може бути призначено штраф або заборона в'їзду до ЄС на 5 років.

Якщо ви подорожуєте з родиною, то варто пам'ятати, що на дітей до 16-ти років у більшості випадків не накладається депортація або штраф. Також діти не можуть бути депортовані з країни, якщо один з батьків перебуває у країні призначення легально.

Особливо уважними мають бути громадяни, що планують виїзд за кордон з метою сезонного працевлаштування. Найбільш важливим етапом у плануванні роботи за кордоном є підготовка документів з використанням посередників або компаній, які на «100 відсотків

гарантують» пошук та забезпечення роботою за кордоном. Такі компанії, як правило, для залучення клієнтів застосовують різноманітні маркетингові прийоми, наприклад, створюють надзвичайно яскраві сайти, розробляють рекламні слогани, які добре запам'ятовуються, наводять аргументи, що мають схилити людину, що шукає роботу, до співпраці саме з ними.

До вибору агентства треба підходити дуже відповідально. Оскільки можна наштовхнутися на аферистів, які просто збирають гроші з людей та зникають, або на безвідповідальних посередників, які пропонують роботу з ненадійними роботодавцями. **Щоб мінімізувати появу подібних проблем та відчувати себе захищеним у чужій країні, варто переконатись, що агентство працює легально та має такі документи:**

- Ліцензію Міністерства соціальної політики на здійснення посередництва щодо працевлаштування за кордоном. Перевірити справжність ліцензії і термін дії можна на офіційному сайті відомства. Оновлені списки ліцензій також публікують на сайті Державної служби зайнятості.
- Договір із закордонним партнером у країні, де ви плануєте отримати роботу, має бути завірений нотаріально та легалізований в українському дипломатичному представництві.
- Завірена ліцензія на працевлаштування за кордоном або посередництво, видана іноземному роботодавцю в його країні.

У жодному разі не погоджуйтесь на нелегальні умови праці в країнах ЄС ! Незадекларована робота не дає можливість нелегальному трудовому мігранту отримати належний захист та соціальне забезпечення в разі хвороби чи нещасного випадку. Захист прав нелегальних працівників-мігрантів є складним завданням для служби інспекції праці відповідної країни ЄС, оскільки такі працівники не мають відповідних документів. Тому якщо заробітчанина, що перебуває нелегально на території ЄС, виявлять, він змушений буде залишити країну, без права повернення назад, а заборгованість з заробітної платні та інші несплачені компенсації автоматично втрачаються.

Шенгенська Інформаційна система (SIS)

Не секрет, що багато наших громадян через незнання, або з якихось інших причин досить часто порушують міграційні правила багатьох країн, що входять до складу країн Шенгенського простору. **Відповідна інформація про таких громадян заноситься уповноваженими органами Шенгену до інформаційної бази SIS.**

Внесення даних про людину в систему SIS будь-якою країною Шенгену тягне за собою досить неприємні наслідки в майбутньому для такої особи, які складно виправити через закритість даної системи.

Тож, будь-яка країна Шенгенської зони, отримавши інформацію системи SIS, керуючись міжнародними нормами, може обмежити або заборонити в'їзд та перебування на території своєї країни, незалежно від того, яка країна ініціювала запис та внесла в базу даних SIS. Яка ж інформація може там міститись ?

У базі SIS інформація зберігається відповідно до законодавства кожної країни. До неї внесено більше 15 мільйонів записів, що містять таку інформацію:

- Ім'я та прізвище, перша літера другого імені;
- можливі об'єктивні і постійні фізичні характеристики;
- дата народження, місце народження;
- стать;
- національність;
- псевдоніми;
- чи озброєна дана людина;
- чи людина чинить опір (при затриманні);
- підстави для тривоги;
- дії, які необхідно застосувати;
- втрачена, вкрадена або незаконно присвоєна вогнепальна зброя;
- втрачені, викрадені або незаконно привласнені ідентифікаційні документи;
- втрачені, викрадені або незаконно привласнені чисті ідентифікаційні документи;

- втрачені, викрадені або незаконно привласнені автомобілі;
- втрачені, викрадені або незаконно привласнені банкноти.

Дана інформація (незалежно від її типу і терміну давності) буде знаходитися в системі SIS, до тих пір, поки не буде у цій справі офіційного рішення органу, що ініціював цей запис, або рішення вищої інстанції.

Якщо особа була депортована, або з якихось інших причин інформація про особу була внесена в Шенгенську інформаційну систему, необхідно подбати про вилучення даної інформації із системи. Якщо ж запис не було анульовано, а після цього особа перетнула територію іншої країни Шенгенського простору, треба пам'ятати, що на території країни, де був зроблений такий запис, можна потрапити на лаву підсудних за порушення заборони в'їзду на територію цієї країни.

Заміна паспортів, імені та інших даних не допоможе особі вільно переміщатись по території країн Шенгену, оскільки удосконалена співпраця правоохоронних служб країн ЄС має чимало інструментів, окрім системи SIS, щоб виявляти правопорушників.

Повага до закону – необхідна умова здійснення подорожей, але навіть найбільш законослухняні громадяни не застраховані від прикрих неприємностей на кордоні, якщо не володіють знаннями про власні права, а також про права і обов'язки тих, хто здійснює прикордонний контроль.

Запровадження безвізового режиму з Європейським Союзом надає право на короткострокові поїздки без віз, але не знімає ті обмеження, які існують згідно з шенгенським правом.

Наприклад, особа, яка в минулому була депортована або здійснила правопорушення на території країн ЄС, не може розраховувати на перетин шенгенського кордону.

Окрім особистої відповідальності, у разі зловживання безвізовим режимом, «покарання» може бути застосовано загалом щодо країни. Європейський Союз розробив механізм, що може тимчасово

призупинити дію безвізового режиму у разі суттєвого зростання кількості нелегальних мігрантів з країни, якій надали безвізовий режим. Якщо подібне рішення буде прийнято Європейським Союзом, то впродовж шестимісячного періоду громадяни країни, з якою ЄС вирішив призупинити безвізовий режим, повинні будуть знову отримувати візи для поїздки.

Ще однією причиною для призупинення дії безвізового режиму може стати суттєве збільшення кількості відмов у в'їзді до Шенгенської зони громадянам країни, які залишаються на території країн-членів без відповідного на це права.

Таким чином, використання безвізового режиму не за призначенням може викликати зворотній рух аж до повернення візових вимог для громадян. Тож кожен, хто користуватиметься безвізовим режимом має пам'ятати не лише про переваги, але й можливі негативні наслідки як на індивідуальному, так і на державному рівні.

Корисна інформація

У разі потреби в захисті прав громадян України за кордоном, звертайтеся до Консульств України, що розташовані у відповідних країнах ЄС

Перевірте документи за базою недійсних документів <http://nd.dmsu.gov.ua/>

Якщо вам потрібна медична допомога – зверніться до Товариства Червоного хреста, що знаходиться у відповідній країні ЄС

Якщо вам необхідна соціальна та правова допомога – зверніться до Міжнародного благодійного фонду Карітас у відповідній країні ЄС

Щодо захисту постраждалих від торгівлі людьми звертайтеся до Міжнародної організації Ла Страда з відповідними філіями у відповідних країнах ЄС

У випадку захисту прав мігрантів зверніться до Міжнародної організації з міграції

ГО «Європа без бар'єрів»
Київ, вул. Володимирська, 42, оф. 21
(+38 044) 238-68-43
(+38 044) 230-81-78
office.europewb@gmail.com

